

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

13

grudnia 2018
czwartek
19:00

Wrocław, NFM, Sala Kameralna

Crescendo

NFM Ensemble:

Marcin Danilewski – skrzypce

Wojciech Fudala – wiolonczela

Janusz Musiał – kontrabas

Maciej Dobosz – klarnet

Alicja Kieruzalska – fagot

Mateusz Feliński – waltornia

Program:

Krzysztof Penderecki (*1933) *Prelude* na klarnet solo

Ignacy Feliks Dobrzyński (1807–1867) *Duo F-dur* na klarnet i waltornię
Béla Bartók (1881–1945) *Węgierskie melodie ludowe* na skrzypce i wiolonczelę
Sz. 53 (aranż. K. Kraeuter)

Michael Haydn (1737–1806) *Divertimento C-dur* na skrzypce, wiolonczelę
i kontrabas MH 27

Malcolm Arnold (1921–2006) *Fantazja* na waltornię op. 88

Teppo Hauta-aho (*1941) *Duettino* na fagot i kontrabas

Paul Hindemith (1895–1963) *Plöner Musiktag: Zwei Duette* na skrzypce i klarnet

Richard Strauss (1864–1949) *Ucieszne figle Dyla Sowizdrzała* op. 28, TrV 171
(aranż. F. Hasenöhr)

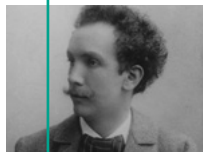
[75']

K. Penderecki

I.F. Dobrzyński

R. Strauss

Projekt realizowany w ramach obchodów
stulecia odzyskania niepodległości

Sponsor koncertów realizowanych w ramach
obchodów stulecia odzyskania niepodległości

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Kameralne rozmaitości

Artur Bielecki

Niecały miesiąc temu, 23 listopada, przypadły osiemdziesiąte piąte urodziny Krzysztofa Pendereckiego, naszego znakomitego kompozytora. Z tej okazji w dniach 16–23 listopada odbył się w Warszawie specjalny Festiwal Krzysztofa Pendereckiego. Doborowe, międzynarodowe grono solistów, znani dyrygenci i wokaliści, czołowe polskie orkiestry – środowisko muzyczne uczciło urodziny jednego z najważniejszych i najbardziej znanych w świecie polskich artystów. Artysty polskiego, a jednocześnie ważnego dla muzyki światowej. Penderecki rozpoczynał karierę na przełomie lat 50. i 60. XX w. – szybko stał się jednym z najwybitniejszych przedstawicieli „szkoły polskiej”.

Wykonawcy dzisiejszego koncertu z pewnością nieprzypadkowo rozpoczną występ utworem mistrza. To ukton w stronę jubilatą, drobny urodzinowy prezent. Usłyszymy *Preludium* na klarnet solo, kompozycję krótką, bo około trzyminutową, napisaną w 1987 r. *Preludium* to jest autentycznym upominkiem urodzinowym – powstało z okazji czterdziestych urodzin brytyjskiego kompozytora Paula Pattersona. Zabrzmiało po raz pierwszy w Manchesterze 1 grudnia 1987 r. w wykonaniu Joanny Patton. W tej miniaturze łatwo można odnaleźć charakterystyczny styl Pendereckiego, przejawiający się m.in. w bezbłędnym budowaniu dramaturgii muzycznej (nawet w tak krótkim dziele), a także w rozpoznawalnym kształtowaniu melodyki. Utwór prowadzi do kulminacji wyrazowej (*fortissimo*), przypadającej w przybliżeniu w punkcie złotego podziału.

Utwór Krzysztofa Pendereckiego będzie wstępem do barwnego, zróżnicowanego programu, łąącego muzykę XVIII, XIX i XX stulecia. *Duo F-dur* na klarnet i waltornię napisał Ignacy Feliks Dobrzyński, jeden z najbardziej utalentowanych kompozytorów polskich okresu romantyzmu. Pochodzący z Wołynia Dobrzyński był starszym kolegą ze studiów Fryderyka Chopina: obaj należeli do klasy kompozytorskiej Józefa Elsnera w warszawskiej Szkole Głównej Muzyki. Profesor Elsner – który stworzył w Warszawie imponującą „szkołę” kompozytorską – miał zwyczaj wpisywania do uczelnianych raportów krótkich charakterystyk swoich podopiecznych. O młodym Chopinie nie wahał się napisać „geniusz muzyczny”, z kolei przy nazwisku Dobrzyńskiego zanotował: „zdolność niepospolita”. Nie była to opinia na wyrost – Dobrzyński tworzył interesującą muzykę (w 1835 r. jego *Symfonia c-moll* op. 15 zdobyła drugą nagrodę w Wiedniu w konkursie zorganizowanym przez Towarzystwo

Przyjaciół Muzyki). Niebagatelną część dorobku tego twórcy stanowi muzyka kameralna (kilkanaście dzieł), której *Duo* jest cennym przykładem. Dobrzyński chętnie wprowadzał do swojej muzyki elementy polskiego folkloru, wpisując się w ten sposób znakomicie w krąg kompozytorów polskiej szkoły narodowej.

Michael Haydn, młodszy brat słynnego Josepha Haydna, jest autorem *Divertimenta C-dur* na skrzypce, wiolonczelę i kontrabas MH 27. Wydaje się, że minęły już czasy, gdy w świadomości słuchaczy Michael pozostawał całkowicie w cieniu Josepha. Badania nad muzyką przeszedł, w szczególności nad muzyką baroku i klasycyzmu, ciągle przynoszą ciekawe odkrycia. Wiele zapomnianych utworów nagrywa się na płyty, coraz częściej przypomina się o istnieniu rzadziej wykonywanych mistrzów. Michael Haydn był niezwykle utalentowanym i docenianym za życia kompozytorem, muzykiem kościelnym i dworskim oraz nauczycielem (do jego uczniów należeli tak znani twórcy, jak Anton Diabelli czy Carl Maria von Weber). Utwory Michaela bywały mylone z kompozycjami Josepha Haydna i Mozarta. *Divertimento C-dur* świadczy o inwencji i mistrzostwie autora. Ma klasyczną, czteroczęściową formę, z menuetem na trzecim miejscu. Warto szczególnie zwrócić uwagę na świetny, błyskotliwy finał.

Węgierskie melodie ludowe na skrzypce i wiolonczelę Sz. 53 to dzieło Béli Bartóka, węgierskiego kompozytora, pianisty i etnomuzykologa, jednego z najważniejszych twórców XX w. Był nie tylko przedstawicielem awangardowego nurtu w muzyce swoich czasów i radykalnym nowatorem w zakresie języka dźwiękowego, lecz także niezrównanym badaczem i kolekcjonerem muzyki ludowej różnych narodów. Chętnie dokonywał opracowań melodii autentycznych. Folklor przenikał twórczość Bartóka, który twierdził, że muzyka ludowa „odzwierciedla najbardziej naturalną postawę człowieka” i że człowiek „z natury swojej potrzebuje muzyki w równej mierze »melodycznej« co »rytmicznej«” (wypowiedź z 1934 r.). Trudno o lepszy komentarz do przedstawianego dzisiaj utworu genialnego Węgra. Dzieło to, składające się z kilku krótkich części, usłyszymy w aranżacji Karla Kraeutera.

W programie koncertu znalazły się też utwory innych kompozytorów, którzy odegrali wybitną rolę w tamtym okresie. Starszy od Bartóka Richard Strauss reprezentował muzykę niemiecką. Był jej najjaśniejszą gwiazdą na przełomie XIX i XX w. W jego kompozycjach można widzieć zarówno późne dziedzictwo tradycji romantycznej, jak i elementy modernistyczne. Szczególny rozgłos zyskały poematy

symfoniczne Straussa – efektowne, mistrzowskie freski orkiestrowe o niezrównanym bogactwie kolorystyki dźwiękowej. Jednym z najpopularniejszych są *Ucieszne figle Dyla Sowizdrzała* op. 28, napisane w latach 1894–1895. Poemat ten przywołuje przygody bohatera ludowych opowieści, niepoprawnego figlarza i psotnika, który ostatecznie został surowo ukarany za swoje, niewinne zresztą, „występki”. Inwencja orkiestrowa i melodyczna Straussa osiąga w tym dziele wyżyny, tym razem jednak orkiestra nie będzie konieczna: postuchamy błyskotliwej aranżacji kameralnej autorstwa Franza Hasenöhrla.

Ważną postacią muzyki niemieckiej XX w. był również Paul Hindemith. Jedną z idei tego kompozytora było zbliżenie muzyki do spraw życia codziennego, oddanie sprawiedliwości muzyce użytkowej (niem. *Gebrauchsmusik*). Tworzył tego rodzaju kompozycje dla amatorów, aby i oni mogli – mimo tego, że nie byli profesjonalistami – cieszyć się przyjemnością „grania dla siebie”. Przykładem takiej postawy estetycznej i społecznej zarazem jest szereg dzieł, w tym *Plöner Musiktag: Zwei Duette* na skrzypce i klarnet. Tytuł należy rozumieć jako „dzień z muzyką” w mieście Plön. To muzyka użytkowa o świadomie zredukowanym stopniu trudności, dzięki czemu do wspólnego grania może włączyć się szeroka rzesza instrumentalistów.

Autorem efektownej *Fantazji* na waltornię op. 88 jest brytyjski kompozytor Malcolm Arnold. Twórca ten najbardziej znany jest jako autor muzyki filmowej, wielką popularnością cieszy się jego słynny marsz z filmu *Most na rzece Kwai*. Kilkuminutowa *Fantazja* składa się z szeregu epizodów utrzymanych w różnych tempach. Zasada kontrastu zapewnia tej kompozycji dużą atrakcyjność; słuchacz jest zaintrygowany szlachetnym waltorniowym brzmieniem. W programie koncertu znalazł się także akcent fiński w postaci *Duettina* na fagot i kontrabas. Autorem tego utworu jest kontrabasista i kompozytor Teppo Hauta-aho. W swojej twórczości zajmuje się on zarówno muzyką klasyczną, jak i jazzem. *Duettino* to – na przekór dość skromnej nazwie – kompozycja niemałych rozmiarów, rodzaj fantazji, w której dzieje się naprawdę dużo.

NFM Ensemble

To zespół występujący w składzie od jednego do piętnastu muzyków. Misja artystyczna tego przedsięwzięcia polega na prezentacji arcydzieł muzyki kameralnej napisanych na nietypowe zestawy instrumentów. Jedyną wspólną cechą wykonywanych utworów jest obecność w składzie instrumentów ba-

sowych: wiolonczeli i kontrbasu. Repertuar zespołu daje słuchaczowi możliwość obcowania z dziełami zróżnicowanymi brzmieniowo, a wiele spośród utworów, które prezentuje NFM Ensemble, jest wykonywanych w Polsce po raz pierwszy. W skład NFM Ensemble wchodzi czołowi muzycy związani z Narodowym Forum Muzyki (NFM Filharmonią Wrocławską, NFM Orkiestrą Leopoldinum), a także artyści spoza Wrocławia, zapraszani do udziału w wybranych projektach.

NFM Ensemble, fot. Stawek Przerwa

Podziękowania:

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsor NFM:

